

**TRANSPARENCY
INTERNATIONAL
ROMANIA**

**ASOCIAȚIA
ROMÂNĂ PENTRU
TRANSPARENȚĂ**

Str. Horațiu, nr. 12, București, cod 010834, România
office@transparency.org.ro; www.transparency.org.ro

Tel./fax: +4(021) 222-2886
ALAC Tel: +4(021) 222-2812

Raportul National asupra Coruptiei

martie 2005

Adrian Savin, Victor Alistar, Oana Zabava, Codru Vrabie

Acest raport a fost sprijinit de Fundatia pentru o Societate Deschisa (OSF) prin programul OSF Fellowships si programul Campaniile Societatii Deschise, respectiv de Ministerul Federal German de Externe (Auswaertiges Amt) si Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est (SPSEE), prin proiectul Centre de Asistenta Anticoruptie pentru Cetateni (ALAC). Continutul acestui raport nu exprima pozitiile OSF, AA ori SPSEE. Responsabilitatea asupra continutului revine exclusiv organizatiei Asociatiei Romane pentru Transparenta/Transparency International—Romania.

Stabilitätspakt für Südosteuropa
Gefördert durch Deutschland
Stability Pact for South Eastern Europe
Sponsored by Germany

Sumar

1. Introducere	3
2. Evolutii legislative	5
2.A. Legislatie interna	5
2.B. Conventii internationale	10
3. Evolutii institutionale	11
4. Teme speciale	14
4.A. Reglementarea conflictelor de interes	14
4.B. Partidele politice si politica anticoruptie	18
4.C. Reglemenarea imunitatilor	22
5. Reflectii asupra coruptiei	24

1. Introducere

Raportul National asupra Coruptiei este o publicatie anuala a Transparency International—Romania, care isi propune sa faca o sinteza selectiva a celor mai importante evolutii in plan legislativ, institutional si politic, pe perioada anului calendaristic precedent. *Raportul National asupra Coruptiei* apare in primavara fiecarui an si insoteste *Raportul Global asupra Coruptiei*, editat sub egida Secretariatului International TI de la Berlin. Editia 2005 a *Raportului National asupra Coruptiei* continua cateva din temele anului trecut—conflictele de interese si imunitatile, inasa trateaza si o tema noua—rolul partidelor politice in conturarea politicilor publice anticoruptie, cu precadere din perspectiva anului electoral 2004.

Raportul nu isi propune sa faca o analiza completa a evolutiilor din domeniul coruptiei sau luptei impotriva coruptiei. Raportul doreste sa semnaleze opiniei publice, cu un ochi critic, atat aspecte pozitive, cat si negative, respectiv sa ofere puncte de plecare si solutii pentru amendarea unor politici cu rezultate slabe in domeniu. Evolutiile legislative si institutionale sunt esentiale pentru influentarea cadrului in care se plaseaza actele de coruptie, respectiv pentru autoritatile si pentru procedurile menite sa le previna si sa le combata. Studiul acestora este important pentru a evalua pozitia actuala a sistemului national institutional si legislativ de combatere a coruptiei, cu scopul de a identifica obiective noi de reforma. Sectiunea temelor speciale isi propune dezbaterea a unor evolutii punctuale, care au un impact semnificativ in planul combaterii coruptiei in Romania.

Raportul Global asupra Coruptiei este o publicatie anuala a coalitiei internationale de lupta impotriva coruptiei—Transparency International. *Raportul Global asupra Coruptiei* sintetizeaza evolutiile teoretice si practice ale coruptiei si politicilor anticoruptie la nivel mondial. Editia din acest an isi propune drept tema speciala coruptia in lucrarile de constructii si in zonele de reconstructie post-conflict. *Raportul Global asupra Coruptiei* contine, in premiera, o sectiune dedicata Romaniei, in care trateaza evolutii institutionale si legislative, precum si doua teme speciale: reforma justitiei si conflictele de interese. Este important de retinut ca sectiunea dedicata Romaniei acopera perioada cuprinsa intre iunie 2003—iunie 2004.

Transparency International—Romania lanseaza *Raportul National asupra Coruptiei* in cadrul unui calendar critic pentru Romania, care trebuie sa faca fata, intr-un termen foarte scurt, unor dificile sarcini asumate in vederea semnarii, la data de 25 aprilie 2005, a Tratatului de Aderare la Uniunea Europeana. In acest context, sunt notabile si atitudinile contradictorii ale unor oficiali europeni, in mod special cu privire la coruptia din Romania si la ceea ce fac autoritatile pentru a o preveni, combate si sanctiona. Conform ultimelor declaratii ale oficialilor europeni, semnalele efective in domeniul luptei impotriva coruptiei in Romania constituie o preconditionie esentiala pentru semnarea Tratatului de Aderare la termen, respectiv pentru aderarea efectiva in anul 2007.

2. Evolutii legislative

Aceasta sectiune prezinta cele mai semnificative acte normative din domeniul direct sau conex al prevenirii si combaterii coruptiei, adoptate pe parcursul anului 2004. Ordinea expunerii actelor normative nu s-a dorit a fi una calendaristica, ci mai degraba una care sa respecte criteriul impactului asupra politicilor anticoruptie. Exista doua subsectiuni care trateaza separat legislatia interna de tratatele sau conventiile internationale la care Romania a aderat. Evaluarea legislatiei ia in considerare mai multe dimensiuni—nivelul de implementare si respectare, efectele asupra institutiilor competente, respectiv prezentarea elementelor de noutate in completarea politicilor publice anticoruptie.

2.A. Legislatie interna

Legea 303/2004 privind statutul magistratului, Legea 304/2004 privind organizarea judiciara si Legea 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii

Pachetul de reforma in justitie urmareste sa intareasca independenta autoritatii judiciare fata de influentele politicului. In acest sens Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) preia monopolul deciziilor asupra accesului in magistratura, carierei magistratilor si sanctionarii disciplinare a acestora, izoland corpul magistratilor de parghiile existente anterior si care instituiau un control indirect din partea Executivului.¹ Statutul magistratilor pune bazele unor criterii obiective si profesioniste de numire a magistratilor, de formare profesionala continua, de promovare in functii de conducere in cadrul instantelor si parchetelor, de suspendare sau detasare etc. Un aspect nou in legislatia romaneasca il constituie reglementarea raspunderii civile a magistratului in cazuri de eroare judiciara, ceea ce, impreuna cu reglementarea abuzului in serviciu coroborat cu obtinerea de beneficii pentru sine sau pentru parti ca infractiune de coruptie,² institutie un regim mai sever al raspunderii magistratilor cu privire la hotarari judecatoresti lipsite de integritate.

Legea 571/2004 privind protectia personalului din autoritățile publice, instituțiile publice și din alte unități bugetare, care semnaleză încălcări ale legii urmareste incurajarea unei atitudini civice a angajatilor din sectorul public, de avertizare asupra ilegalitatilor savarsite in cadrul institutiilor si autoritatilor publice. Conceptul se fundamenteaza pe rationamentul ca ilegalitatile sunt cel mai bine cunoscute de catre cei care lucreaza in cadrul entitatilor publice si ca acei angajati care le dezvaluie trebuie protejati adecvat impotriva oricaror acte de represalii. In plus, legea avertizorilor vine sa inlature regula tacita a rezolvarii interne a oricaror probleme sau nereguli.

Legea defineste avertizarea in interes public ca fiind “sesizarea făcută cu bună-credință cu privire la orice faptă care presupune o încălcare a legii, a deontologiei profesionale sau a principiilor bunei administrări, eficienței, eficacității, economicității și transparenței”,³ satisfacand cerintele de buna administrare ale Constitutiei pentru Europa, partea a II-a, Carta Drepturilor Fundamentale. Avertizorul se poate adresa unui palier larg de autoritati, atat publice cat si private—șefului ierarhic al persoanei care a încălcat prevederile legale, conducătorului autorității publice, instituției publice sau al unității bugetare din care face parte persoana care a încălcat prevederile

¹ Vezi sectiunea 3—Evolutii Institutionale.

² Vezi analiza Legii 521/2004 mai jos.

³ Articolul 3 lit. a).

legale, comisiilor de disciplină sau altor organisme similare din cadrul autorității publice, organelor judiciare, organelor însărcinate cu constatarea și cercetarea conflictelor de interese și a incompatibilităților, comisiilor parlamentare, mass-media, organizațiilor profesionale, sindicale sau patronale, precum și organizațiilor neguvernamentale.⁴ Posibilitățile multiple de sesizare au rolul de a încuraja avertizorul să facă publice orice nereguli, având convingerea că ele vor avea o finalitate și că el va fi protejat corespunzător, inclusiv de mediatizarea subiectului și de apelul la societatea civilă.

Legea instituie modalități de protecție a avertizorilor împotriva represaliilor directe ori indirecte. Avertizorul beneficiază de prezumția bunei-credințe vis-a-vis de veridicitatea celor sesizate. Acest lucru implică faptul că sarcina probei revine nu celui care face sesizarea, ci persoanei împotriva căreia a fost făcută aceasta, lucru care facilitează soluționarea cauzei. De asemenea, avertizorul poate solicita prezenta mass-media, a reprezentanților sindicali sau profesionali în cadrul comisiilor care se pronunță asupra sesizărilor de încălcări ale legii. Aceste prevederi, care derogă de la Codurile de conduită sau alte acte normative contrare, asigură un mecanism eficient de semnalare și probare inclusiv a actelor de corupție și abuz săvârșite de către demnitari, funcționari și angajați ai instituțiilor și autorităților publice. Ele au și un caracter preventiv prin înlăturarea regulii tăcerii din cadrul instituțiilor publice.

Legea 521/2004 privind modificarea și completarea Legii 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție întregeste sfera infracțiunilor de corupție cu infracțiunile de abuz în serviciu contra intereselor publice, contra intereselor persoanelor și prin îngădirea unor drepturi, dacă faptuitorul a obținut pentru sine sau pentru altul un avantaj patrimonial sau nepatrimonial.⁵ Ratiunea acestor completări este că la baza infracțiunilor de abuz în serviciu împotriva intereselor publice, împotriva intereselor persoanelor și prin îngădirea unor drepturi poate sta satisfacerea unor interese personale ale faptuitorului sau ale unui tert, situație care se încadrează practic în definiția actului de corupție—abuzul puterii publice în scopul satisfacerii unor interese personale. Aceasta nouă reglementare ajută la sistematizarea legislației penale anticorupție, prin incriminarea și sancționarea adecvată a unor fapte care se încadrează în categoria actelor de corupție. În plus, se asigură finalitatea actului de justiție prin faptul că nu mai este necesară probarea mitei, aspectul cel mai dificil de realizat pentru dovedirea actelor de corupție, ci doar existența abuzului corelat cu avantajul personal. Un ultim aspect important este cel legat de cazurile încadrate în mod greșit sub titulatura de abuz, neglijența ori eroare judiciară “din lipsa de probe”, pe care, în urma noilor incriminări, procurorul specializat anticorupție le va putea încadra, corect, ca infracțiuni de corupție.

Ordonanța de Urgență a Guvernului 24/2004 privind creșterea transparenței în exercitarea demnităților publice și a funcțiilor publice, precum și intensificarea măsurilor de prevenire și combatere a corupției aduce modificări importante legislației privind declararea averilor (Legea 115/1996), organizării și funcționării Parchetului Național Anticorupție (OUG 43/2002) și reglementărilor privind responsabilitatea ministerială.⁶ În privința declarării averilor, ordonanța introduce obligația declarării averii pentru toate persoanele care candidează la funcții publice electivă (Presedinție, Parlament, Consiliu Județean, Consiliu Local, Primărie) și da Procurorului General al PNA competența de a solicita

⁴ Articolul 6.

⁵ Articolul 13² din Legea 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție.

⁶ Prin Ordonanța de Urgență a Guvernului 3/2005 pentru modificarea și completarea Legii 115/1999 privind responsabilitatea ministerială, se modifică regimul răspunderii penale a fostilor miniștri. Aceștia pierd beneficiul imunității corespunzătoare fostei lor demnități și se supun regimului comun al răspunderii penale.

cercetarea averii. De asemenea, modifica formularul declaratiei de avere in sensul cerintei de a declara valoarea cumulata de peste €5.000 a creantelor, conturilor, depozitelor, obligatiunilor si titlurilor de valoare detinute de functionar sau demnitar si micsoreaza valoarea de la care trebuie declarate cadourile si serviciile primite in cadrul activitatilor de protocol de la €300 la €200 fiecare.

Ordonanta modifica structura si competentele materiale ale PNA, in scopul cresterii capacitatii institutionale a acestuia. In conditiile in care institutia era in mod evident subdimensionata in comparatie cu atributiile si activitatile sale, ordonanta creste numarul procurorilor si a personalului specializat cu aproximativ 25%, da autonomie financiara PNA dar reorienteaza activitatea acestuia catre fapte de coruptie cu prejudicii mai mici, prin coborarea pragului de la €100.000 la €10.000, si a valorii obiectului infractiunii de la €10.000 la €3.000. Aceste modificari de competenta au fost apreciate ca benefice, dand posibilitatea PNA de a aplica o politica penala coerenta pentru majoritatea infractiunilor de coruptie. Spre sfarsitul anului 2004, **Ordonanta de Urgenta a Guvernului 103/2004** vine sa modifice inca o data competentele materiale ale PNA, in scopul orientarii PNA catre combaterea "marii coruptii", desi aceasta institutie nu avea nici o limitare legislativa pentru a o face si inainte. Astfel, creste valoarea prejudiciului de la €10.000 inapoi la €100.000, respectiv valoarea obiectului infractiunii, de la €3.000 la €5.000, pentru infractiunile care raman in competenta PNA. Din pacate, dintr-o inerenta neatentie, Guvernul nu a retras OUG 24/2004 de la aprobarea in Parlament⁷ simultan cu emiterea OUG 103/2004, ceea ce a facut ca aceasta din urma⁸ sa fie aplicabila mai putin de o luna de zile.

Legea 480/2004 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală contribuie la cresterea garantiilor procesuale acordate persoanei care face o plangere penala. Mecanismele procedurale noi implica obligatia de motivare a rezolutiei de neincepere a urmaririi penale⁹ si de a comunica aceasta persoanei care a facut plangerea si persoanei fata de care s-au facut acte premergatoare, precum si altor terti interesati. De asemenea, ordonantele sau rezolutiile de incetare a urmaririi penale se comunica atat persoanei care a facut plangerea penala, cat si invinuitului sau inculpatului, precum si altor persoane interesate in cauza.¹⁰ In spiritul aceluiasi rationament, se instituie acelasi regim si pentru actele prin care se solutioneaza contestatiile la solutiile de netrimitere in judecata. Actele de motivare si comunicare contribuie la cresterea transparentei decizionale in activitatea procurorilor si la asigurarea realizarii efective a dreptului de acces neingradit la actul de justitie prin cunoasterea motivelor care au stat la baza deciziei procurorului. In paralel cu aceasta, se asigura un mecanism de reducere a posibilitatilor de musamalizare a cazurilor prin neadministrarea unor probe aflate la dosar.

Ordonanta de Urgenta a Guvernului 92/2004 privind reglementarea drepturilor salariale și a altor drepturi ale funcționarilor publici pentru anul 2005 modifica Legea 188/1999 privind statutul functionarilor publici (lege organica), republicata, in privinta structurii functiilor publice, a sistemului de cariera si gradatiilor profesionale. In acest fel, au fost anulate toate reincadrările pe functii publice realizate in urma aparitiei Legii 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției. Efectul direct a fost imposibilitatea de a se pune in aplicare prevederile Statutului privind evaluarea

⁷ Legea 601/2004 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 24/2004 privind creșterea transparenței în exercitarea demnităților publice și a funcțiilor publice, precum și intensificarea măsurilor de prevenire și combatere a corupției a intrat in vigoare la data de 20 decembrie 2004.

⁸ Intrata in vigoare la data de 16 noiembrie 2004.

⁹ Articolul 228 al. 6.

¹⁰ Articolul 246 al. 1.

performantelor profesionale si promovarea in cariera pe criterii de merit. Aceasta involutie legislativa este de natura a pune la indoiala principiul stabilitatii in functia publica.

Legea 477/2004 privind Codul de conduită a personalului contractual din autoritățile și instituțiile publice completeaza legislatia in domeniul functiei publice in spiritul acquis-ului comunitar, in vederea inchiderii negocierilor cu privire la capitolul *Justitie si Afaceri Interne* si in concordanta cu *dreptul la buna administrare* consacrat de art. 41 al Cartei Europene a Drepturilor Fundamentale (art. II-101 din Constitutia pentru Europa). Legislatia in domeniul conduitei in sectorul public s-a dovedit a fi insuficienta din perspectiva personalului contractual din institutiile si autoritatile publice, carora nu li se aplicau dispozitiile Codului de conduita a functionarilor publici¹¹ si, prin urmare, nu erau supusi unor rigori profesionale adecvate. Aceasta cu atat mai mult cu cat personalul angajat in baza Codului Muncii (*personal contractual*) in institutiile si autoritatile administratiei publice, respectiv serviciile publice de stat, formeaza cea mai mare parte a personalului acestora si nu sunt functionari publici.

Codul stabileste principiile de baza ale conduitei personalului contractual—prioritatea interesului public, egalitatea de tratament a cetatenilor in fata autoritatilor si institutiilor, profesionalismul, impartialitatea, nediscriminarea, integritatea morala, libertatea gandirii si a exprimarii, cinstea si corectitudinea, deschiderea si transparenta. Codul instituie interdictii vizand dezvaluirea unor informatii obtinute in virtutea functiei detinute si care pot atrage avantaje necuvenite sau pot prejudicia drepturile institutiei sau alte drepturi ale persoanelor fizice sau juridice. Interdictia ramane valabila timp de 2 ani de la data incetarii contractului de munca. Autoritatile de coordonare si control pentru implementarea codului de conduita pentru angajatii contractuali sunt Ministerul Administratiei si Internelor, Ministerul Afacerilor Externe si Autoritatea Nationala de Control. Un aspect negativ al implementarii acestei legi il reprezinta faptul ca nu s-a respectat termenul de 30 de zile de armonizare a regulamentelor si codurilor interne ale institutiilor si autoritatilor implementatoare, in temeiul articolului 25 al legii.

Legea 251/2004 privind unele măsuri referitoare la bunurile primite cu titlu gratuit cu prilejul unor acțiuni de protocol în exercitarea mandatului sau a funcției modifica OUG 24/2004 in sensul obligatiei ca bunurile primite in cadrul activitatilor de protocol care trebuie declarate sunt cele a caror valoare cumulata depaseste €200. Aceasta prevedere rezolva golul de reglementare creat de situatia in care valoarea individuala a bunurilor ar fi fost sub €200, insa valoarea cumulata ar fi putut ajunge la sume importante. Legea adauga proceduri noi cu privire la bunurile primite cu titlu gratuit.

Cadourile a caror valoare cumulata este sub €200 ii vor fi returnate persoanei care le-a declarat. In situatia in care bunurile depasesc cumulat valoarea de €200, acestea fie vor intra in patrimoniul institutiei, fie vor putea fi rascumparate de catre declarant. Aceste mecanisme sunt necesare pentru controlul cadourilor facute demnitarilor, magistratilor, functionarilor etc., in scopul de a nu permite disimularea mitei in liberalitati care sa urmareasca, in fapt, beneficii ilegite in virtutea functiei detinute. Un cadou, primit in cadrul activitatilor protocolare, a carui valoare depaseste €200 nu mai poate fi considerat un act simbolic (inclusiv prin comparatia cu veniturile medii din Romania) si, deci, nu poate fi acceptat ca practica legitima in domeniul public.

¹¹ Legea 7/2004 privind Codul de conduită a personalului contractual din autoritățile și instituțiile publice.

Totusi, pentru simetrie si in scopul completarii reglementarilor in domeniu, o procedura similara ar trebui reglementata si in privinta serviciilor primite cu titlu gratuit de catre demnitari, functionari sau magistrati, pentru ca si acestea ar putea impiedica asupra deciziilor luate in temeiul competentelor oferite de functiile detinute. Forma curenta a legislatiei privind declararea averilor, bunurilor, intereselor etc. nu este completa fara reglementarea similara a serviciilor protocolare, care pot avea o ratiune similara cadourilor, insa o valoare mult mai mare.¹²

Legea 554/2004 a contenciosului administrativ largeste sfera actelor care pot fi atacate si la ordonantele Guvernului, impotriva carora cetatenii pot introduce actiune in in instanta specializata, daca le sunt atacate drepturile si interesele legitime. Aceasta dezvolta conceptul potrivit caruia actele Executivului pot fi abuzive si, ca urmare, trebuie supuse controlului in contencios administrativ. O aplicare interesanta a legii, in domeniul luptei impotriva coruptiei, este posibilitatea atacarii acelor ordonante care nu respecta legislatia transparente decizionale sau a conflictelor de interese.

Legea 393/2004 privind statutul alesilor locali introduce prevederi complementare Legii 215/2001 a administratiei publice locale. Statutul alesilor locali reglementeaza continutul declaratiei de interese a alesilor locali, registrul de interese, precum si sanctiunile care insotesc incalcarea prevederilor privind declararea intereselor sau adoptarea unor decizii in situatie de conflict de interese.¹³ Nerespectarea termenului legal de depunere a declaratiei de interese atrage suspendarea de drept a mandatului de consilier sau primar, iar refuzul depunerii acesteia echivaleaza cu nulitatea de drept a mandatului¹⁴. Aceste prevederi se suprapun peste prevederile Legii 161/2003, pentru ca, desi proiectul de act normativ¹⁵ a fost depus la Camera Deputatilor pe data de 7 iunie 2001, legea a fost adoptata, la final de mandat, in septembrie 2004. Datorita unei inerente neatentii, prevederile Statului alesilor locali sunt similare cu cele ale Legii 161/2003, conducand la o redundanta legislativa in privinta integritatii alesilor locali. Spre deosebire de obligatiile aferente statutului de demnitar, magistrat ori functionar public cu privire la regimul cadourilor, alesii locali sunt supusi unui regim mai sever. Ei sunt obligati sa declare si sa cedeze proprietatea tuturor bunurilor primite in activitatea de protocol autoritatii locale.¹⁶ Incoerenta regimului juridic al cadourilor primite in imprejurari protocolare de catre diferite categorii de persoane aflate in functii publice nu se justifica si, deci, ar trebui unificata, in sensul declararii si cedarii tuturor cadourilor primite in activitati de protocol.

Legea 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală consolideaza si armonizeaza procedurile privind asistenta judiciara internationala, fiind relevanta vis-à-vis de ratificarea mai multor Conventii internationale de prevenire si combatere a coruptiei. Domeniile de cooperare internationala in materie penala sunt extradarea, predarea in baza unui mandat european de arestare, transferul procedurii in materie penala, recunoasterea si executarea hotararilor in materie penala,¹⁷ transferarea persoanelor condamnate, comisiile rogatorii si altele.

¹² Serviciile protocolare pot consta in acoperirea totala sau partiala a unor costuri privind deplasarea, cazarea, masa ori chiar bursele si taxele de participare la conferinte.

¹³ Articolul 77.

¹⁴ Articolul 82.

¹⁵ Proiectul Statului alesilor locali a fost elaborat in cadrul unui program de asistenta, finantat de Consiliul Europei.

¹⁶ Articolul 75 lit. j.

¹⁷ Inclusiv recuperarea si executarea obiectului si produselor infractiunii.

2.B. Conventii internationale

Legea 365/2004 pentru ratificarea Convenției Națiunilor Unite împotriva corupției, adoptată la New York la 31 octombrie 2003, stabilește cadrul general pe care statele aderante se obliga să-l transfere în legislația națională în scopul prevenirii și combaterii corupției. Majoritatea liniilor care compun acest cadru erau deja reglementate în legislația internă, în baza legislației adoptate până în acest moment—coduri de conduită în domeniul public, reglementări speciale în domeniul achizițiilor publice, accesul liber la informațiile de interes public, transparența decizională, reglementarea ajutoarelor de stat, a conflictelor de interese, a activităților de combatere a spălării banilor, răspunderea penală a persoanei juridice, protecția martorilor și a victimelor, protecția avertizorilor de integritate, cooperarea internațională în domeniul extradării, transferul persoanelor condamnate, asistența judiciară cu privire la comisiile rogatorii etc. Cel mai important aspect legat de această Convenție îl reprezintă faptul că reglementează, în premieră, procedurile de recuperare a bunurilor transferate peste granița în urma săvârșirii unor infracțiuni. Aceste prevederi conțin un potențial important în privința recuperării unor bunuri și valori scoase în afara granițelor României. Recomandăm, în acest sens, autorităților române elaborarea unui plan privind implementarea Convenției, în sensul valorificării acestui potențial.¹⁸

Legea 260/2004 ratifică Protocolul adițional la Convenția penală a Consiliului Europei privind corupția, adoptat la Strasbourg la 15 mai 2003, care reglementează incriminarea corupției active sau pasive a arbitrilor într-un caz de arbitraj comercial. Această reglementare este semnificativă din perspectiva importanței crescute a activității de arbitraj comercial în România și a faptului că jurisdicțiile curților de arbitraj iau hotărâri definitive în litigiile comerciale.

¹⁸ În acest moment, Convenția nu a intrat în vigoare, datorită faptului că nu a fost ratificată decât de 19 state: http://www.unodc.org/unodc/en/crime_signatures_corruption.html

3. Evolutii institutionale

Modificarile institutionale evidentiaza cele mai importante schimbari, la nivelul anului 2004, cu impact asupra evolutiei politicilor anticoruptie. Concluzia principala a evolutiilor din acest domeniu este ca lipsa de coerenta a transformarilor institutionale in privinta organismelor-cheie pentru lupta impotriva coruptiei—Parchetul National Anticoruptie, Autoritatea Nationala de Control, Corpul de Control al Guvernului—precum si slaba capacitate institutionala greveaza puternic asupra luptei impotriva coruptiei.

Parchetul National Anticoruptie (PNA) a fost, practic, institutia centrala tuturor dezbaterilor axate pe tema coruptiei. Date fiind cerintele integrarii europene vis-a-vis de situatia coruptiei din Romania, PNA a fost supus unor presiuni majore din partea opiniei publice, dar si a factorului politic (in circumstantele anului electoral) in scopul obtinerii unor rezultate concrete si convingatoare in domeniul luptei impotriva coruptiei. Aceste presiuni au determinat initiative neatent fundamentate privind reformarea institutiei, cat si o instabilitate a prioritatilor PNA in raport cu propriile atributii.

PNA suferit modificari de substanta, la nivelul atributiilor si competentelor, in cel putin doua etape, in cursul anului 2004, prin OUG 24/2004 si OUG 103/2004. Prima modificare a urmarit o crestere a capacitatii institutionale a PNA, devenita insuficienta in comparatie cu activitatea pe care era chemat sa o desfasoare. Astfel, Procurorul General al PNA este ajutat in activitatea sa de doi procurori generali adjuncti, precum si de doi procurori consilieri. Procurorul General al PNA devine ordonator principal de credite, ceea ce asigura o mai mare autonomie financiara.¹⁹ PNA beneficiaza de un numar crescut de sectii corespunzatoare tipologiei de infractiuni de coruptie pe care este chemat sa le combata—sectia de combatere a coruptiei, sectia de combatere a infractiunilor conexe celor de coruptie, sectia de combatere a infractiunilor savarsite de militari si sectia judiciara, precum si de o crestere a personalului de aproximativ 25%.

Ca urmare a constatarii, in a doua jumatate a anului 2004, a faptului ca PNA ramane in continuare subdimensionat in raport cu activitatea sa, precum si ca urmare a cerintelor europene de eficientizare a activitatii PNA si in privinta "marii coruptii", s-a efectuat o noua modificare a competentelor institutiei, prin OUG 103/2004. In ciuda acestei schimbari, ea nu a operat decat o luna, deoarece OUG 103/2004 a fost scoasa din vigoare prin adoptarea Legii 601-2004 pentru aprobarea OUG 24/2004,²⁰ lucru care a determinat practic intoarcerea la vechiul sistem de competente materiale, cu toate problemele aferente transferului de dosare intre PNA si parchetele ordinare. Analizele au aratat ca eficientizarea combaterii "marii coruptii" nu trebuie sa se bazeze pe desesizarea in privinta celorlalte infractiuni de coruptie, ci pe intarirea capacitatii institutionale. Se constata, in continuare, existenta unei disproportii intre resursele insuficiente alocate si asteptarile fata de aceasta institutie.

Autoritatea Nationala de Control (ANC) a fost infiintata in temeiul Ordonantei de Urgenta 64/2003 in scopul declarat de a concentra toate activitatile de control in mainile unei singure autoritati, incluzand Corpul de Control al Guvernului, Garda Financiara, Directia Generala a Vamilor, Inspectoratul in Constructii etc. Ordonanta de Urgenta a Guvernului 11/2004 privind stabilirea unor măsuri de reorganizare în

¹⁹ In temeiul Ordonantei de Urgenta 43/2002, bugetul PNA era gestionat de Ministerul Public.

²⁰ Vezi sectiunea Evolutii legislative, Ordonanta 24/2004.

cadrul administrației publice centrale desființează **Corpul de Control al Guvernului** și transfera atribuțiile acestuia pentru controlul programelor cu finanțare internațională și urmărirea aplicării acquis-ului comunitar, precum și de control a conflictelor de interese în conformitate cu Cartea I, Titlul al IV-lea al Legii 161/2003 către **ministrul-delegat pentru controlul implementării programelor cu finanțare internațională și urmărirea aplicării acquis-ului comunitar**, care devine și unicul punct de legătură în România cu Oficiul European de Luptă Antifraudă (OLAF). Acest transfer s-a făcut limitat la competențele noii instituții. În ciuda importanței deosebite a instituției pentru procesul de integrare europeană²¹ și a unor rezultate promitatoare în anul 2003, noua instituție creată prin OUG 11/2004 nu a putut funcționa adecvat în anul 2004 și nu a prezentat nici un raport privind activitatea proprie. Deși OUG 11/2004 a fost publicată în Monitorul Oficial la data de 23 martie 2004, abia la data de 26 august 2004 a fost publicată și Hotărârea de Guvern 1348/2004 care pune în aplicare OUG 11/2004. În plus, HG 1348 nu reglementează deloc modul de punere în aplicare a atribuțiilor preluate de la fostul Corp de Control în privința controlului conflictelor de interese la nivelul administrației publice centrale, reglementată de Legea 161/2003,²² ceea ce implică faptul că nu a existat activitate de control a conflictelor de interese la nivelul administrației publice centrale (vezi secțiunea tematică privind Reglementarea conflictelor de interese).

În temeiul Legii 228/2004 privind aprobarea OUG 11/2004, **Inspectoratul General în Construcții** este transferat din subordinea Autorității Naționale de Control în subordinea Guvernului. La începutul anului 2005, **Garda Financiară** și **Autoritatea Națională a Vamilor** (fosta Direcția Generală a Vamilor) trec din subordinea Autorității Naționale de Control în subordinea Ministerului Finanțelor Publice, prin Ordonanța Guvernului 8/2005.²³ Transferul întregii structuri a Autorității Naționale a Vamilor nu se justifică în baza Memorandumului cu Banca Mondială, pentru că Ministerului Finanțelor ar fi urmat, în mod firesc, să-i fie transmisă competența de colectare și politică financiar-vamală, iar la ANC era necesar să rămână Direcția de supraveghere vamală, corespunzătoare competenței de supra-control și combatere a corupției. În acest moment, atât controlul vamal, cât și supravegherea integrității lui, sunt subordonate, în continuare, aceluiași șef de instituție. Critica a fost semnalată și în alte rapoarte ale TI-România și ale altor organizații internaționale. De asemenea, separarea celor două componente a fost inclusă și în recomandările GRECO din 2002. Printre măsurile de combatere a corupției pentru semnarea Tratatului de Aderare, se prevede o serie de acțiuni menite să crească integritatea publică în sistemul vamal, perspectiva din care considerăm că o neatentă împărțire a portofoliilor a condus la această eroare de politică publică anticorupție în vama.²⁴ De asemenea, împărțirea pripită a portofoliilor pe ministere a condus la trecerea Garzii Financiare, cu atribuții exclusive de control și combatere a evaziunii fiscale, de la ANC care avea, în strategia instituțională, acest obiectiv, la Agenția Națională de Administrare Fiscală, autoritate cu atribuții de impunere și colectare a veniturilor statului. Astfel, Autoritatea Națională de Control rămâne să coordoneze numai activitatea Garzii de Mediu, a Oficiului Român pentru Drepturi de Autor, a Agenției pentru Exporturi Strategice, precum și a inspecțiilor de muncă, sanitare și veterinarie din cadrul Ministerelor Sănătății și Agriculturii.

²¹ Instituția a fost solicitată de Comisia Europeană în rapoartele regulate privind progresul României în cadrul procesului de aderare la UE.

²² Articolul 73 al. 3.

²³ Act normativ adoptat ilegal în raport cu prevederile Legii 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, pentru că nu a fost contra-semnată de ministrul care trebuia să o pună în aplicare prin predarea atribuțiilor de la ANC către Ministerul Finanțelor Publice.

²⁴ Această nevoie a reieșit din analiza cazurilor concrete semnalate Centrului de Asistență Anticorupție de către avertizori de integritate din această instituție.

Legea 233/2004 pentru modificarea și completarea Legii 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției **Avocatul Poporului** confera puteri sporite institutiei responsabile cu apararea drepturilor constitutionale la nivelul preventiei incalcarii acestora prin acte normative emise de Parlament sau Guvern. Acest act normativ largeste sfera competentelor AvP inclusiv la momentul anterior promulgarii legilor, prin sesizarea Curtii Constituționale cu privire la neconstituționalitatea acestora,²⁵ permitandu-i astfel o competența proactiva fata de legislatia nou promovata, care ar putea aduce atingere drepturilor cetatenesti. Desi noua competența a Avocatului Poporului poate fi utila din punctul de vedere al rolului institutiei in privinta prevenirii abuzurilor prin acte normative emanand de la Executiv, data fiind slaba capacitate administrativa care afecteaza principala functie a AvP, noua atributie risca sa reduca si mai sever eficacitatea institutiei.

O importanta modificare de ordin institutional a fost realizata prin pachetul de reforma a justitiei.²⁶ Acesta a transferat o parte a atribuțiilor de administrare a sistemului judiciar de la Executiv (Ministerul Justitiei) la **Consiliul Superior al Magistraturii**. CSM devine garantul independentei magistratilor prin controlul parghiilor de acces in profesie si in functiile de conducere din sistemul judiciar, respectiv prin controlul procedurilor de raspundere disciplinara. De asemenea, CSM obtine o independenta crescuta fata de Executiv prin atributia de elaborare a bugetului propriu, cu avizul consultativ al Ministerului Finantelor Publice, precum si prin atributia de aviz conform asupra proiectelor de buget ale instantelor si parchetelor. In plus, CSM obtine dreptul de aviz consultativ asupra proiectelor de acte normative care privesc activitatea autoritatii judecatoresti, precum si dreptul de a sesiza ministrul justitiei cu propuneri de acte normative din domeniul justitiei.²⁷ Un aspect negativ ramane caracterul nepermanent al membrilor CSM, care pot functiona si ca magistrati, in paralel, ceea ce poate afecta eficienta si coerenta institutiei intr-o perioada critica—perioada de inceput a functionarii acesteia. Controversele generate de nereguli cu privire la validarea si numirea unor membri ai CSM, precum si incompatibilitatile semnalate de organizatii ale societatii civile si asociatii profesionale ale magistratilor, nu sunt de natura a intari credibilitatea institutiei si a autoritatii judecatoresti in ansamblul ei. Aceasta slabiciune pune sub semnul intrebării capacitatea institutiei de a pune in aplicare si de a continua reforma necesara in domeniul judiciar, in scopul incheierii Tratatului de Aderare, cat si capacitatea CSM de a participa in mod activ la lupta impotriva coruptiei in interiorul autoritatii judecatoresti.

²⁵ In temeiul articolului 13, litera c² din Legea 35/1997.

²⁶ Legea 303/2004 privind statutul magistratilor, Legea 304/2004 privind organizarea judiciara si Legea 317/2004 privind organizarea si functionarea Consiliului Superior al Magistraturii.

²⁷ Articolele 38 si 39 din Legea 317/2004 privind organizarea si functionarea Consiliului Superior al Magistraturii.

4. Teme speciale

4.A. Reglementarea conflictelor de interese

Prin Legea 161/2003, Cartea I, Titlul IV, România a doptat regimul general al conflictelor de interese, incompatibilităților și al declarațiilor de avere. În ceea ce privește declarațiile și controlul averilor, pentru acestea erau prevăzute norme prin Legea 115 încă din 1996.

Reglementarea conflictelor de interese prin Legea 161/2003 a reprezentat un pas înainte, însă a fost viu contestată de societatea civilă și experții internaționali, atât din punct de vedere al dreptului substanțial cât și din punctual de vedere al aspectelor procedurale de implementare, respectiv al valabilitatii sistemului sancționator. Pe parcursul anului 2004, s-au putut confirma o serie de imperfecțiuni ale legii. Principalele neajunsuri constau în:

- ⇒ definiția conflictului de interese contine o confuzie între calitatea de decident și decizia adoptată;
- ⇒ definiția nu acopera situațiile de conflicte de interese mascate prin interpus;
- ⇒ nu sunt stabilite elementele conflictului prin definirea interesului public și a interesului personal, ceea ce a condus la eludări ale legii în cazuri concrete;
- ⇒ modul de publicare nu a luat în calcul posibilitățile logistice ale autorităților administrației publice din mediul rural (peste 3200 de localități);
- ⇒ omisiunea aleșilor locali (consilieri locali sau județeni) din capitolul privind conflictele de interese, fapt ce a generat stabilirea în Legea privind Statutului alesului local a obligației depunerii și formei declarației de interese (formă neunitară cu legea cadru, stabilită derogatoriu printr-o lege specială).

Un obstacol major în monitorizarea aplicării legii îl constituie **fragmentarea instituțională** în privința controlului respectării legii și aplicarea sancțiunilor prevăzute de aceasta. Legea definește mai multe paliere pentru controlul conflictelor de interese:

1. *Corpul de control al primului-ministru*, pentru persoanele care exercită funcția de membru al Guvernului, secretar de stat, subsecretar de stat sau funcții asimilate acestora, prefect ori subprefect.

Ineficacitatea infrastructurii instituționale: Prin OUG 11/2004 art. 2 lit a) "Corpul de Control al Guvernului, instituție publică în coordonarea primului-ministru și în subordinea Autorității Naționale de Control, cu personalitate juridică, se desființează". Astfel, începând cu 28 martie 2004, România nu a mai avut nici o instituție care să monitorizeze conflictele de interese pentru demnitari. Atribuțiile fostului Corp de Control al Guvernului au fost preluate limitativ conform art. 2 alin. (4): "Începând cu data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență, Autoritatea Națională de Control va asigura și coordonarea activității corpurilor de control din cadrul ministerelor și autorităților publice centrale și va efectua și controlul administrativ intern".

Soluția a lăsat un vid grav în sistemul de prevenire a corupției, datorită fragmentării instituționale care a permis strecurarea acestei grave erori. Ministrul-delegat pentru control nu a preluat atribuțiile de verificare exhaustivă a conflictelor de interese și incompatibilităților, în timp ce numai monitorizarea conflictelor de interese aflate în sfera controlului implementării programelor cu finanțare internațională și a urmăririi aplicării acquis-ului comunitar au fost

“recuperate” in atribuțiile ministrului-delegat de resort, din cadrul Cancelariei primului-ministru. Susținem că, în anul 2004, legea nu a fost aplicată în această materie, pentru cea mai importantă categorie de persoane.

2. *Prefectul*, pentru Primarii și viceprimarii, primarul general și viceprimarii municipiului București.

Ineficacitatea infrastructurii instituționale: In cadrul controlului de legalitate, prefectul nu a inițiat nici un fel de mecanisme de prevenire prin activarea declarațiilor de imparțialitate, deși există bune practici în acest sens. Mai mult, nici o prefectură nu a raportat destituiri sau sancționări pentru conflicte de interese și nici nu s-a cerut controlul averilor, pe cale de consecință. Instituția prefectului nu dispune de mecanisme de urmărire stabilite prin legislația de organizare.

3. *Conducătorul autorității sau instituției publice*, la propunerea șefului ierarhic, sesizează comisia de disciplină pentru funcționarii publici (peste 4150 de autorități și instituții publice).

Ineficacitatea infrastructurii instituționale: Principiul subordonării ierarhice al funcției publice presupune aprobarea pe cale ierarhică a soluțiilor, astfel încât superiorul ierarhic care ar trebui să fie “cenzor” este codecident prin ratificarea și contrasemnarea deciziei. Un alt aspect îl reprezintă imposibilitatea creării comisiilor de disciplină pentru autoritățile publice locale din mediul rural (peste 3200 de localități), datorită numărului redus de funcționari și lipsei juristilor. Modificarea Statutului (Legea 188/1999) a permis constituirea unei singure comisii pentru mai multe localități, ceea ce nu a fost pus în practică decât în proporție de 70%, iar din punct de vedere practic acestea nu au funcționat nici pentru alte abateri disciplinare. Astfel, aplicarea legii nu s-a făcut. În total, datorită fragmentării instituționale, nu sunt cunoscute raportări de cazuri de conflicte de interese soluționate instituțional de organele administrative abilitate pe întreg parcursul anului 2004.

*Un exemplu emblematic*²⁸ de incoerență și nesocotire a obiectivelor naționale de combatere a corupției îl reprezintă situația de la Agenția Națională a Medicamentului. Prin Legea 96/2004 pentru aprobarea Ordonanței 66/2003, la art. 81, se prevede că “Membrii consiliului științific sunt obligați să declare interesele personale pe care le au ei, soțul, soția, precum și rudele de gradul I ale acestora față de societățile comerciale producătoare, distribuitoare sau importatoare de medicamente din țară ori din străinătate, înainte de numirea în funcție și ori de câte ori este nevoie sau intervin modificări în relația cu acestea. Membrii consiliului științific, care se află într-un conflict de interese față de una dintre problemele dezbătute în ședințele consiliului științific, trebuie să se recuze și să părăsească sala de ședințe” ceea ce contravine principiilor legii 161/2003.

Această modificare din 2004 deschide posibilitatea exercitării mandatului de membru al Consiliului Științific în condițiile unui conflict de interese permanent. Ca persoane cu interese pe piață, unii membri ai Consiliului nu ar trebui să ia parte deloc la activitatea acestuia, care este regulator de piață. Obligația de abținere numai la deciziile privitoare la firmele în care au interese este tardivă și ineficientă, atâta timp cât membrii participă la deciziile privind concurența. Această dispensă specială a fost propusă de Guvern și acceptată de Parlament, în ciuda Raportului Comisiei de

²⁸ Monitorizarea a fost făcută pe baza cazurilor sesizate în cadrul Centrului de Asistență Anticorupție pentru Cetățeni, program desfășurat în colaborare cu Autoritatea Națională de Control și Parchetul Național Anticorupție.

Sănătate a Camerei Deputaților 28/15/28.01.2004, care prevedea introducerea interdicției speciale: "La articolul 12, după alineatul (2) se introduc alineatele (3) și (4), cu următorul cuprins: (3) Nu pot fi numiți membri ai consiliului de administrație și ai consiliului științific persoanele care dețin interese personale, ale soțului ori soției, ale rudelor sale de gradul I, precum și ale persoanelor pe care le au în întreținere, conform alin. (2), sau care sunt salariați ai societăților comerciale producătoare, distribuitoare sau importatoare de medicamente, sau ai reprezentanților din țară ale societăților comerciale producătoare, distribuitoare sau importatoare de medicamente."

Incompatibilități. Observațiile referitoare la lipsa capacității instituționale de aplicare a legii în cazul conflictelor de interese au relevanță și asupra monitorizării aplicării legii în privința regimului incompatibilităților. *Semnălm cazul* deputatului-avocat Iorgovan, care l-a reprezentat, în prima fază, pe Secretarul de Stat Domocoș, arestat pentru luare de mită în dosarul Sapard. Deputatul-avocat Iorgovan a depus acte de reprezentare pentru ca, ulterior, la termenul de judecată privind contestarea arestării, să se retragă. Tergiversarea a avut ca efect depășirea termenului în care instanța putea confirma sau nu măsura arestării preventive și, pe cale de consecință, punerea în libertate a invinuitului Domocoș. Ulterior, acesta a fugit din țară, sustrăgându-se urmăririi penale.

Deputatul-avocat Iorgovan a încălcat în mod expres prevederile Legii 280/2004 pentru aprobarea OUG 77/2003, care prevedea că "Deputatul sau senatorul care, pe durata exercitării mandatului de parlamentar, dorește să exercite și profesia de avocat, nu poate să pledeze în cauzele ce se judecă de către judecătorii sau tribunale și nici nu poate acorda asistență juridică la parchetele de pe lângă aceste instanțe. Deputatul sau senatorul aflat în situația prevăzută la alin. (1) nu poate acorda asistență juridică învinuiților sau inculpaților și nici nu îi poate asista în instanțe în cauzele penale privind: infracțiunile de corupție, infracțiunile asimilate infracțiunilor de corupție, infracțiunile în legătură directă cu infracțiunile de corupție, precum și infracțiunile împotriva intereselor financiare ale Comunităților Europene, prevăzute în Legea 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, cu modificările și completările ulterioare". Împotriva deputatului-avocat Iorgovan nu s-a luat nici o măsură legală.

Un alt exemplu de standarde preferențiale, de această dată instituite prin lege, îl reprezintă prevederile Legii 114/2004, care prevede la art. 1: "În mod excepțional, pentru persoanele numite, potrivit legii, de Președintele României, de Parlament, la propunerea acestuia, sau de Consiliul Suprem de Apărare a Țării, birourile permanente ale Camerelor, în ședință comună, pot aproba, la sesizarea Președintelui României, îndeplinirea, în continuare, a funcției care a generat cazul de incompatibilitate, dacă un interes public impune aceasta". Este evident că sintagma "interes public" nu poate fi pervertită conceptual până într-acolo încât să încalce interesul public pentru care a fost instituită, prin lege organică sau chiar prin Constituție, o stare de incompatibilitate. Există un singur/unic interes public, nu mai multe, care să poată fi ierarhizate ori prioritizate.

Controlul averilor. În această materie, se menține constatarea totalei ineficiențe a mecanismului prevăzut de Legea 115/1996, la care s-au adăugat o serie de modificări succesive, însă fără vreun efect palpabil. Amintim, în acest sens, că sub două legislaturi diferite, comisiile de control al averilor de pe lângă curțile de apel nu au avut activitate decât izolat, cercetările acestora soldându-se, în 8 ani, cu numai două soluții, conform unui raport al Institutului de Politici Publice. Conform Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, pe toată perioada anului 2004, această instituție nu a solicitat Comisiei de control al averilor de pe lângă ICCJ nici o verificare a averilor. Precizăm că Parchetul General a avut în lucru dosare de

fraudă și evaziune, în care au fost implicate și persoane cu funcții de demnitate publică. Acest lucru dovedește ori dezinteresul în exploatarea acestui instrument, ori imperfecțiunile legii, ori lipsa de încredere în eficacitatea acestor comisii.

Propuneri și recomandări:

- i. Revizuirea definiției conflictului de interese, cu includerea elementelor definitorii pentru interesul public și interesul privat, respectiv acoperitoare pentru varietatea de cazuri de conflict de interese prin interpus.
- ii. Redefinirea regimului incompatibilităților, proporțional cu întinderea puterilor, competențelor și atribuțiilor concrete pe care legea le stabilește pentru fiecare categorie de persoane din sectorul public (demnitari, magistrați, funcționari publici, angajați contractuali, precum și membri în organismele colegiale deliberative de orice fel de pe lângă autoritățile și instituțiile publice).
- iii. Prevederea de sancțiuni concrete, precum și a modului de aplicare pentru fiecare încălcare a prevederilor legale cuprinse în Titlul IV, Cartea I din Legea 161/2003.
- iv. Eliminarea sintagmei “indicii temeinice” din textul privind controlul averilor.
- v. Unificarea declarațiilor de interese și a declarațiilor de avere date de toate categoriile de personal.
- vi. Transparency International—România susține propunerile Uniunii Europene privind eliminarea fragmentării instituționale și consolidarea într-un singur mecanism instituțional independent de puterea executivă și de interesele private ori de grup, a tuturor competențelor de monitorizare a conflictelor de interese, pentru toate categoriile de persoane prevăzute de lege.
- vii. Stabilirea unui standard unitar privind conflictele de interese, pentru toate categoriile de decidenți din sectorul public, și eliminarea tuturor excepțiilor stabilite prin legi speciale.
- viii. Introducerea monitorizării și controlării coordonate a conflictelor de interese, a incompatibilităților, a depunerii și controlului averilor (de către instituția prevăzută la recomandarea 1), care să beneficieze de conectarea la sistemul informatic național (introducerea monitorizării prin CNP, bazele de date ale Registrului Comerțului, Agenției Naționale de Administrare Fiscală).
- ix. Stabilirea unui mecanism sancționator rapid și eficient, care să fie bazat pe un sistem jurisdicțional administrativ cu caracter primar obligatoriu, ale cărui decizii să poată fi atacate în instanțele independente.

4.B. Partidele politice si politica anticoruptie

Coruptia politica a fost tema centrala a Raportului Global asupra Coruptiei—editia 2004. In preajma elaborarii si finalizarii Conventiei ONU impotriva coruptiei (semnata la Merida, Mexic, 9 decembrie 2003), respectiv prefatand confruntarile electorale din cursul anului 2004, TI-Romania a lansat partidelor politice romanesti provocarea de a raspunde la o serie de 10 intrebari care sa fixeze pozitia acestora asupra viitoarelor politici publice anticoruptie. Subiectul era cu atat mai interesant cu cat Barometrul Global al Coruptiei (Transparency International & Gallup International, iulie 2003) arata ca, daca publicul larg ar avea o bagheta magica pe care sa o foloseasca in sensul de a elimina coruptia, partidele politice ar fi fost primele candidate la "magica vindecare" (24,3% in Romania, fata de 29,7% la nivel global, pe un esantion reprezentativ de 40.000 de persoane).

Rezultatul cercetarilor intreprinse de TI-Romania asupra pozitiei partidelor politice romanesti fata de coruptie si modalitatile de prevenire/combaterere a coruptiei au fost mai degraba dezamagitoare. Cu 5 luni inainte de alegerile locale si 11 luni inainte de cele generale, partidele parlamentare inca nu aveau conturata o pozitie de politica publica anticoruptie, in ciuda faptului ca tema coruptiei se anunta ca fiind una dintre cele mai fierbinti, in stransa legatura cu o alta tema de interes major—integrarea europeana (a se vedea Rapoartele de progres ale Comisiei Europene cu privire la aderarea Romaniei). O serie de emisiuni gazduite de Radio Romania Actualitati in ultima saptamana dinaintea campaniei electorale pentru alegerile locale (4-6 mai 2004), respectiv o analiza extinsa realizata de un grup de experti independenti pentru Dilema Veche si EurActiv.ro (22 octombrie 2004), reliefa o foarte slaba intelegere a conceptelor si o **grava lipsa de viziune cu privire la motorul reformei anticoruptie**.

Spre deosebire de alte popoare, romanii au tendinta de a asteapta, din partea statului, variate modalitati de ajutor/sprijin pentru rezolvarea unor probleme care afecteaza in mod direct bunastarea personala. Din acest motiv, romanii au un foarte extins orizont de asteptare fata de rolul institutiilor publice in combaterea coruptiei (seria Barometrului de Opinie Publica FSD) si, prin extensie, plaseaza responsabilitatea pentru formularea solutiilor anticoruptie in sarcina Guvernului. Din aceasta perspectiva, asadar, devine extrem de importanta capacitatea partidelor politice de a formula politici publice si/sau strategii anticoruptie viabile. Viciile care afecteaza, in general, discursul privitor la coruptie al partidelor politice,²⁹ marcheaza si modul in care partidele politice formuleaza masurile privitoare la combaterea coruptiei:

1. caracterul vag al argumentelor si masurilor propuse. Exemplu: *Cauza principala a acestei stari de fapt consta in cresterea exponentiala a coruptiei si clientelismului politic. Furtul direct, organizat si in cascada, comercializarea functiilor publice si a obligatiilor fata de cetateni (prin raportul direct si din treapta in treapta, de la functionar si pana la varfurile administratiei), precum si proasta administrare a fondurilor publice, afecteaza grav interesele fundamentale ale omului obisnuit—sanatatea, educatia, siguranta.*
2. dificultatea de a masura cauzele coruptiei si, respectiv, efectele masurilor propuse. Exemplu: *Cea mai mare parte a veniturilor realizate in tara intra in buzunarele unui numar restrans de clienti ai puterii. Prapastia intre imbogatitii tranzitiei si marea masa a populatiei este mai mare ca niciodata in ultimii 12 ani.*

²⁹ Exemplele care ilustreaza aceste vicii de discurs au fost preluate de pe paginile de internet ale partidelor politice—sectiunile specifice de programe electorale. Identitatea partidelor nu este precizata, pentru a nu transfera analiza de pe erorile de intelegere a politicilor de integritate spre autorii acestor erori.

O dovedeste si barometrul de incredere al consumatorului, care arata ca trei sferturi dintre romani nu se ajung cu banii. Puneti acest lucru in legatura directa cu datele statistice care arata ca economia creste si, atunci, in ce buzunare intra banii? Am primit un raspuns in aceste zile: in cazul [deputatului in discutie] instanta il obliga pe acesta la despagubiri de 2.253 miliarde lei! Atat a reusit sa adune un singur potentat.

3. lipsa coordonarii mai multor institutii ale statului in realizarea acestor masuri. Comisia Europeana semnala in 2003 ca existau trei obstacole majore in fata integrarii europene a Romaniei: respectarea standardelor europene de integrare in ceea ce priveste a) economia functionala de piata, b) capacitatea administrativa de aplicare a acquis-ului comunitar si c) independenta justitiei, coruptia fiind o problema comuna celor trei domenii. Pozitiile publice ale partidelor politice au tratat coruptia ca pe o problema de sine statatoare. Ca efect, Romania a avut dificultati in incheierea capitolelor privitoare la justitie si afaceri interne, respectiv la libera concurenta si la politicile regionale de dezvoltare. Chiar si acum, la finele primului trimestru din 2005, pericolul unui vot negativ din partea Parlamentului European, respectiv al activarii clauzei de salvagardare in viitor, pare ca depinde exclusiv de angajamentele luate in privinta combaterii coruptiei.
4. definirea neclara sau totala nedefinire a responsabililor, termenelor de executie, resurselor financiare si de personal care fac posibile implementarea acestor masuri. Exemplu: *Este necesara sanctionarea exemplara a persoanelor si institutiilor care fraudeaza omul si economia, in oricare dintre formele ei organizationale. Noi sustinem o campanie eficace in favoarea diminuarii si eliminarii coruptiei, pentru combaterea saraciei cronice in care traieste cea mai mare parte a populatiei si am declansat deja primele actiuni in vederea realizarii acestui obiectiv.*
5. realismul sau fezabilitatea masurilor. Crearea Parchetului National Anticoruptie a fost una dintre evolutiile institutionale cheie in lupta impotriva coruptiei din ultimii 4 ani. Totusi, acesta a fost infiintat fara un studiu prealabil de fezabilitate, fara o analiza cost-beneficiu sau vreun studiu despre riscuri si impact. Reglementarile PNA au fost modificate succesiv, de aproape 10 ori in 3 ani, mai cu seama in privinta competentelor si infrastructurii Parchetului. Astfel, saga legislativa si institutionala din jurul PNA ilustreaza dificultatile pe care le intampina toate masurile anticoruptie care nu sunt fondate pe o politica publica adecvata si coerenta. Evolutii similare in privinta Autoritatii Nationale de Control si/sau a altor institutii implicate in efortul anticoruptie implica un semnal de alarma cu privire la costurile suplimentare pe care le ridica reglarea unor mecanisme insuficient de temeinic fondate. Este posibil ca aceste costuri de reglare ulterioara sa depaseasca costurile rezolvarii problemei in sine.

Mai cu seama, partidele si oamenii politici cedeaza frecvent tentatiei de a discuta problemele de coruptie ale competitorilor si de a se referi, mai degraba, la (presupuse) fapte de coruptie care s-au intamplat in trecut, in loc sa se concentreze asupra schimbarii ori reformei anticoruptie pe care ar putea-o declansa prin forte proprii (raport de monitorizare a presei, august 2004). In campania pentru alegerile locale din iunie 2004, subiectul „coruptie” a fost prezent in discursul partidelor politice, in cea mai mare masura sub forma atacurilor electorale. Masurile anticoruptie mediatizate in presa scrisa centrala in perioada monitorizata au o pondere foarte mica (14 articole din totalul de 349) si sunt slab articulate. Atacurile electorale s-au concentrat mai ales asupra faptelor neincriminate drept fapte de coruptie de legea romaneasca, inasa care se circumscriu definitiei in sens larg a coruptiei ca abuz al puterii publice pentru obtinerea de beneficii private. Dintre acestea, cea mai frecventa acuzatie a fost fraudarea electorala.

Astfel, discursul anticoruptie al partidelor politice in campania electorala **nu releva capacitatea partidelor politice de elaborare a politicilor publice anticoruptie**. Motivele pot fi numeroase: partidele politice nu au capacitate si vointa politica de a promova politici publice; masurile anticoruptie nu reprezinta pentru partidele politice o sursa de voturi in strategia electorala; presa scrisa centrala a omis relatarea unor eventuale mesaje anticoruptie propuse de partidele politice candidate la alegerile locale. Cert este doar ca discursul partidelor politice, asa cum a fost reflectat in presa scrisa centrala in perioada monitorizata, nu ofera alegatorilor repere sau criterii de departajare a candidatilor, in raport cu vointa politica si capacitatea acestora in ceea ce priveste masurile anticoruptie. Discursul partidelor politice a ignorat explicarea deciziilor functionarilor catre public si verificarea conflictelor de interese, desi erau relevante pentru campania pentru alegeri locale.³⁰

Calitatea mesajului anticoruptie al partidelor politice, asa cum a fost mediatizata in presa scrisa centrala, este nesatisfacatoare: partidele isi precizeaza obiectivele anticoruptie, inasa prea rareori explica mijlocele de punere in practica a acestora. Monitorizarea semnalca partidele nu au facut nici o precizare despre responsabili si responsabilitati in masurile anticoruptie, despre resursele financiare, umane sau de timp de care au nevoie pentru a implementa masurile anticoruptie din domeniile precizate mai sus. De asemenea, partidele si candidatii isi prezintau masurile anticoruptie asociindu-le cu eforturile de integrare europeana. Foarte putine partide politice s-au identificat cu victimele coruptiei, nici un partid nu precizeaza care sunt victimele coruptiei si care sunt beneficiarii masurilor propuse.

Din aceste motive, perceptia generala conduce spre concluzia ca partidele romanesti nu au capacitatea de a formula politici publice, in general. "Aparent, identitatea si legitimitatea partidelor romanesti decurg doar din afilierea doctrinara la cate o mare familie politica europeana. Nu sunt vizibile sau nu sunt functionale fundatiile politice ori instituttele de cercetare afiliate partidelor, care ar putea reprezenta vectori de comunicare a nevoilor societatii, respectiv a solutiilor alternative, catre structurile de conducere executiva ale partidelor. Pentru a compensa aceste lipsuri, tendinta pare a fi generalizarea votului pe lista in interiorul partidelor, cu scopul de a oferi conducerii executive parghii puternice de decizie si control," conform concluziilor preliminare ale analizei privind reformarea partidelor politice din Romania, realizata de AID-Romania, in parteneriat cu TI-Romania. Aceasta va fi publicata dupa finalizarea congreselor principalelor partide politice din Romania si se va axa, cu precadere, pe capacitatea acestora de formulare a politicilor publice, modalitatile de interactiune si comunicare cu societatea civila, respectiv revigorarea managementului politic intern si punerea in aplicare a unor strategii adecvate de intarire a resurselor umane in interiorul elitei politice.

Dincolo de neatentiile inerente campaniei electorale, semnalate in sectiunea privind Evolutiile legislative, simptomatic pentru prezumtiva incapacitate a intregii clase politice de a intelege cauzele si mecanismele coruptiei, ca si pentru discrepanta dintre declaratiile de intentie privind combaterea coruptiei si actiunile de anulare a oricaror exemple de rezultate in sanctionare, este actul de gratiere din 15 decembrie 2004. Decretul de gratiere are un caracter cu profund continut politic, animat de ratiuni "umanitare" si cu efecte semnificative in privinta efortului national de

³⁰ Discursul partidelor politice privind masurile anticoruptie a urmarit: cresterea eficientei si accesibilitatii administratiei, transparenta contractelor din bani publici, explicarea rolului departamentelor din administratie, procedurile transparente si bazate pe merit de desemnare a demnitarilor (alegerile interne preliminare), consultarea cetatenilor cu privire la reglementarile autoritatilor locale. Temele discursului anticoruptie au avut in vedere si agentiile anticoruptie, independenta magistratilor, monitorizarea conventiilor internationale anticoruptie la care Romania este parte, care reprezinta teme si pentru alegerile nationale, din toamna anului 2004.

combatere a coruptiei. In decretul de gratiere, au fost iertati de executarea pedepsei pentru fapte de coruptie

1. Valentino Acatrinei, primul judecator gasit vinovat si condamnat pentru trafic de influenta, dare si luare de mita;
2. Petre Isac, primul consilier guvernamental gasit vinovat si condamnat pentru trafic de influenta; respectiv
3. Vasile Buse, primul vicepresedinte de banca gasit vinovat si condamnat pentru abuz in serviciu prin acordarea frauduloasa de credite.

Gratierea a venit intr-un moment in care organizatiile internationale si partenerii externi ai Romaniei semnalau grave deficiente in integritatea justitiei, solicitau identificarea coruptilor la nivel inalt, iar Legea 78/2000 fusese completata pentru incriminarea ca infractiune de coruptie a abuzului corelat cu obtinerea de beneficii personale (pentru sine sau pentru altul). Comentariile din presa au fost in tonul "pentru integrarea in Uniunea Europeana, Parchetul National Anticoruptie trebuie sa prinda marii rechini, iar Administratia Prezidentiala ii va gratia pe motive de profund umanism civic." Ca urmare, majoritatea liderilor politici s-a pronuntat in favoarea revocarii acestui decret de gratiere, fara ca vreunul dintre ei sa faca legatura cu coruptii din lista.

4.C. Reglementarea imunitatilor

Pana la modificarea operata la nivelul Constitutiei la sfarsitul anului 2003, societatea civila romaneasca a solicitat, in mod repetat, renuntarea la sistemul imunitatii totale a demnitarilor, in scopul imbunatatirii cadrului legal de lupta impotriva "marii coruptii". In anul 2004, Legea 255 privind modificarea și completarea Legii 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat modifica reglementarea regimului imunitatilor, printr-o amendare importanta la statutul avocatului, in privinta raspunderii penale a acestuia. Astfel, in scopul asigurarii protectiei impotriva eventualelor acte de hartuire judiciara, avocatii dobandesc un tip de imunitate fata de actele judicare penale:

Art. 37¹—Urmărirea penală și trimiterea în judecată a avocatului pentru fapte penale săvârșite în exercitarea profesiei sau în legătură cu aceasta se pot face numai cu aprobarea procurorului general al parchetului de pe lângă curtea de apel în a cărei rază de competență s-au săvârșit faptele

In privinta acestui amendament, se pot ridica doua tipuri de observatii—unul legat de regimul de imunitate in comparatie cu alte regimuri similare, apartinand altor categorii de persoane, si celalalt legat de consecintele acestuia in planul responsabilitatii penale si a exercitarii profesiei. In privinta comparatiei cu alte regimuri de imunitate, aceasta se poate referi la urmatoarele categorii profesionale: magistrati si demnitari. In temeiul Legii 303/2004 privind statutul magistratilor,³¹ precum si a Legii 317/2004 privind organizarea si functionarea Consiliului Superior al Magistraturii,³² magistratii nu pot fi perchezitionati, retinuti sau arestati decat numai cu incuviintarea Sectiilor CSM. Urmărirea penală si trimiterea in judecata a magistratilor urmareste regimul comun in materie. Pe de alta parte, deputatii si senatorii nu pot fi trasi la raspundere juridica pentru opiniile exprimate in exercitarea mandatului si nu pot fi perchezitionati, retinuti sau arestati fara incuviintarea camerei din care fac parte.³³ In mod similar magistratilor, parlamentarii sunt supusi regimului comun in privinta inceperii urmaririi penale si a trimiterii in judecata pentru fapte penale, altele decat cele rezultate din opiniile exprimate in exercitarea mandatului. In privinta membrilor Guvernului, numai Camera Deputatilor, Senatul sau Presedintele Romaniei pot sa ceara inceperea urmaririi penale impotriva acestora.³⁴

Avand in vedere cele expuse mai sus, avocatii beneficiaza de un regim de imunitate special impotriva actelor procedurale penale, asemanator celui apartinand membrilor Guvernului, dar diferit substantial de cele vizand magistratii si parlamentarii. In aceasta privinta, apare drept nejustificata divergenta fata de regimul magistratilor, cu care ar trebui sa existe abordari similare. Garantiile suplimentare in privinta procesului penal, de care beneficiaza avocatii, in comparatie cu magistratii, genereaza incoerenta in cadrul sistemului judiciar. Mai mult, avocatii beneficiaza de un regim de imunitate avantajos in comparatie chiar si cu parlamentarii, ceea ce este din nou un aspect nejustificat.

In privinta consecintelor, acestea se manifesta in planul raspunderii penale si a exercitarii profesiei de avocat. In privinta raspunderii penale, necesitatea aprobarii

³¹ Articolul 100 al. 2.

³² Articolul 42, al. 1 si 2.

³³ Articolul 72 din Constitutia Romaniei.

³⁴ Articolul 109, al. 2 din Constitutia Romaniei. In ceea ce priveste imunitatea fostilor ministri, a se vedea analiza privind OUG 3/2005 pentru modificarea si completarea Legii 115/1999 privind responsabilitatea ministeriala, in cadrul sectiunii privind Evolutiile legislative.

procurorului general al parchetului de pe langa curtea de apel poate obstructiona actul de justitie. Avand in vedere faptul ca este o procedura care adauga celei comune, in care raspund inclusiv magistratii, ea poate fi de natura a ingreuna procedurile penale impotriva avocatilor. Pe de alta parte, dependentia de parchete a avocatilor, in privinta raspunderii penale, poate altera pozitia apararii in raport cu acuzarea in fata instantelor, datorita controlului pe care, astfel, procurorul general al parchetului de pe langa curtea de apel il dobandeste fata de avocatii din jurisdicia sa teritoriala. Acest raport ierarhic anormal intre avocati si parchete poate avea consecinte nedorite asupra actului de justitie.

Avand in vedere cele de mai sus, imunitatea speciala de care beneficiaza avocatii ar trebui modificata, in sensul renuntarii totale la aceasta, cu scopul asigurarii unui cadru coerent actului de justitie. Aceasta propunere se bazeaza inclusiv pe faptul ca avocatii beneficiaza de imunitate in privinta sustinerilor facute in fata instantei sau a altor organe, in legatura cu cauza incredintata, intr-un regim similar, justificat si suficient cu cel al parlamentarilor.

5. Reflectii asupra coruptiei

Adevarul: Raportul Moscovici, dezbatut in plenul Parlamentului European

16 Decembrie 2004

Eurodeputatii critica "coruptia endemica" din Romania dar vor vota, probabil, raportul.

Intr-o atmosfera mai degraba glaciala, parlamentarii europeni au dezbatut, ieri, la Strasbourg, in plen, raportul Moscovici asupra Romaniei, dupa ce mai inainte elogiusera calduros progresele facute de Bulgaria in adoptarea aquis-ului comunitar. Spre deosebire de cazul Bulgariei, care nu a suscitat obiectii importante, cel al Romaniei a fost dezbatut de eurodeputati cu o evidenta lipsa de entuziasm, majoritatea vorbitorilor fiind de acord ca tara noastra are nevoie, in continuare, de o monitorizare atenta.

Prezentandu-si concluziile, raportorul pentru Romania, Pierre Moscovici, a remarcat ca Bucurestiul a facut progrese substantiale pe calea integrarii europene si si-a exprimat increderea ca aceste progrese vor continua, astfel incat Romania sa poata adera la UE in 2007. In acelasi timp, a insistat asupra multelor probleme ramase in suspensie, care impiedica buna functionare a societatii romanesti: ingradirea libertatii presei si a libertatii de exprimare, "coruptia endemica", insuficienta dezvoltare a administratiei publice. De altfel, coruptia generalizata a fost invocata, ca un laitmotiv, de toti vorbitorii la dezbaterea de ieri de la Strasbourg, fie ei parlamentari europeni, fie reprezentanti ai Consiliului European sau ai Comisiei.

Comisarul european pentru extindere, Olli Rehn, a prezentat, la randul sau, "cazul Romaniei", mentionand in treacat incheierea negocierilor de aderare. El a insistat pe clauzele de salvagardare care pot intra in functiune daca se constata ca guvernul roman nu-si respecta angajamentele asumate. Stricta monitorizare si posibilitatea amanarii cu un an a aderarii in cazul in care nu se fac suficiente progrese in implementarea aquis-ului comunitar au fost invocate pe post de clauze de siguranta pentru linistirea euro-parlamentarilor ingrijorati ca o tara ca Romania poate intra in UE inainte de a fi pregatita complet...

Reprezentantul presedintiei UE, ministrul olandez al afacerilor europene, Atzo Nicolai, a fost cel mai increzator in sansele Romaniei de a deveni membru al Uniunii cu drepturi depline in 2007, fara alte amanari. Dl. Nicolai a fost, de altfel, singurul oficial olandez care a avut de spus, ieri, vreun cuvnt bun la adresa Romaniei. Compatriotii sai din Parlamentul European, indiferent de gruparea politica din care faceau parte, au parut ferm convinsi ca o tara ca Romania nu are ce cauta in UE. Joost Lagendijk, din grupul Verzilor, a tunat si fulgerat impotriva "coruptiei traditionale" din Romania si s-a intrebat cum se poate ca o tara in care nu se respecta drepturile omului poate sa incheie negocierile de aderare... Un alt olandez, Erik Meyer, din partea Stangii Unite, le-a amintit colegilor sai ca "Romania are o indelungata traditie de guvernare nedemocratica si autoritara" si ca pe strazile Bucurestiului prostituatele si copiii strazii sunt exploatați fara mila. Libertatea presei nu exista, iar mediul este intr-o stare jalnica, dovada fiind cazul de la Rosia Montana. Compatriotul sau, Bastian Belder, independent, a deplans nerestituirea proprietatilor catre biserica...

In aceasta nota critica au decurs dezbaterea pe marginea raportului Moscovici, cu cateva mici exceptii laudative la adresa Romaniei. (De exemplu, fostul raportor al Romaniei, baroana Emma Nicholson de Winterbourne, a elogiat guvernul Nastase si pe presedintele Iliescu, declarand ca acestia pot avea constiinta datoriei implinite: au facut mari eforturi si au adus Romania practic in UE, incheind negocierile de aderare). Interesant este ca majoritatea vorbitorilor, dupa ce isi proferau criticile la adresa Romaniei, multumeau lui Pierre Moscovici pentru "raportul sau excelent", pe

care lasau sa se inteleaga ca-l vor vota astazi (16 decembrie). Criticile s-au dorit constructive, s-a spus.

Adevarul: FMI ne recomanda sa cautam "coruptia" in subteranele economiei
24 Iunie 2004

Coruptia si, implicit, fraudele fiscale si spalarea banilor raman probleme serioase pe care Romania nu a reusit inca sa le limiteze.

Aceasta este concluzia unei mese-rotunde organizate, ieri, de catre Ambasada Statelor Unite la Bucuresti si de catre Biroul de Asistenta Tehnica al Trezoreriei americane. Desi premierul Adrian Nastase declara, cu doua zile in urma, ca unele informatii despre coruptia din tara noastra sunt simple legende, Graeme Justice, rezidentul FMI la Bucuresti, a declarat ca institutia financiara internationala este ingrijorata de impactul economic al fraudelor economice si spalarii banilor.

Chiar daca premierul Adrian Nastase a incercat sa trateze bascalios semnalele oficialilor straini referitoare la coruptia din Romania, declarand ca "informatiile privind coruptia circula undeva in stratosfera si, din cand in cand, prin ploii acide, ajung si la Bucuresti", reprezentantul FMI este de parere ca, pentru a descoperi coruptia adevarata, trebuie mers in "subteran". "Este intr-adevar dificil sa masori economia subterana (...).

In cadrul noului acord cu FMI exista si o componenta esentiala conform careia Guvernul se angajeaza sa rezolve aceste probleme", a declarat Graeme Justice. El a subliniat insa faptul ca, desi exista un cadru legal pentru anchetarea acestor infractiuni, anchetele progresa foarte incet. "In acordul stand-by din anul 2000, Guvernul s-a angajat sa intreprinda actiuni rapide impotriva responsabililor de prabusirea FNI. Dupa patru ani, ancheta nu a produs inca nici un rezultat", a exemplificat Justice.

Spre deosebire de premierul Nastase, care spunea ca nu are informatii despre cazuri concrete de coruptie, reprezentantul Fondului a aratat ca, de exemplu, falimentul FNI a afectat in mod direct sistemul bancar, in special CEC si Banca Populara Romana. "Nefinalizarea acestor anchete poate avea efecte negative pe termen lung asupra mediului de afaceri", a avertizat Graeme Justice. Acesta a raspuns si unei intrebari prin care explica cererea Fondului de auditare a SNTR: "Multe intrebari se ridica dupa incheierea anumitor privatizari".

"Sa spui ca nu este coruptie in Romania este deja prea mult", a declarat si Mihai Bogza, viceguvernatorul Bancii Nationale. "Exista multe cazuri clare de fraudă in Romania care nu sunt pedepsite", a adaugat oficialul BNR. El a comentat astfel declaratia premierului Nastase, care cerea cazuri concrete de coruptie, numai insirand lista falimentelor bancare provocate de diverse fraude, uneori cu acoperire politica: Bancorex, BTR, Banca Religiilor, Bankcoop sau FNI. El a explicat ca exista trei motive pentru care marile cazuri de fraudă nu sunt finalizate: aspectul tehnic foarte dificil de inteles cu implicatiile sale, dar si cumpararea sau intimidarea celor care sunt pusi sa judece astfel de cazuri.

"Dar, daca accepti o pozitie in care stii ca trebuie sa te lupti cu pestii mari, atunci trebuie sa-ti asumi si riscurile", a subliniat viceguvernatorul BNR. Aceasta idee a fost dezvoltata de catre Timothy Phillips, ofiter economic al Ambasadei SUA: "Trebuie prinsii pestii cei mari, altfel nu va exista un efect de descurajare a acestui fenomen. O tara in tranzitie, cu institutii judiciare inca nedezvoltate si cu o pozitie geografica cum are Romania, este foarte expusa acestui tip de criminali", a spus Phillips.

EurActiv.ro: Dupa Guest, Scheele ataca coruptia - din nou

09 Iulie 2004

Dupa ce, la final de mandat, Michael Guest a semnalat persistenta coruptiei in Romania, Jonathan Scheele cere separarea intereselor politice de accesul la fondurile comunitare.

Aflati pe pozitii divergente in multe probleme, reprezentantii SUA si ai Uniunii Europene ajung la consens deplin cand este vorba despre coruptia din Romania. Un semnal de alarma a fost tras, recent, de ambasadorul american Michael Guest, iar acum si reprezentantii europeni ne atrag atentia despre acest lucru. Seful Delegatiei Comisiei Europene in Romania, Jonathan Scheele, a precizat, ieri, ca nu doreste sa comenteze afirmatiile ambasadorului Americii privind "influenta unor baroni si baronese", dar considera ca Guest a avut un rol important in timpul mandatului sau in Romania, pentru ca a subliniat in discursurile sale publice importanta rezolvarii problemei coruptiei in Romania. In plus, Scheele a reamintit punctul de vedere al comisarului european Günter Verheugen cu privire la coruptia din tara noastra. "Cred ca Günter Verheugen a fost foarte clar, acum doua saptamani, cand a vorbit despre importanta credibilitatii luptei anticoruptie. Lupta anticoruptie nu inseamna doar stabilirea unor mecanisme, ci este nevoie de rezultate concrete", a precizat seful Delegatiei CE. El a apreciat ca este nevoie de o perceptie clara in randul publicului ca nimeni nu este deasupra legii, iar, in acest moment, se poate spune ca o asemenea perceptie nu este generala in Romania.

Pe de alta parte, oficialul european a subliniat importanta delimitarii clare a proiectelor ISPA (prin care UE aloca fonduri pentru mediu si transporturi) de interesele politice. El a precizat ca aceste proiecte nu trebuie influentate de interesele politice, ci trebuie sa serveasca interesului cetateanului. Un exemplu in acest sens, prezentat chiar de Scheele, il reprezinta un proiect foarte important pentru Bucuresti, finantat prin Programul ISPA, pentru epurarea apelor uzate din Glina, ce a fost temporizat foarte mult timp, din cauza neintelegerilor dintre primarul general si Consiliul General al Municipiului Bucuresti (CGMB). "S-a cazut de acord asupra acestui proiect "urias doar in ultima sedinta a CGMB inainte de alegerile locale", a precizat Scheele. El a subliniat ca au existat dificultati, in principal din cauza intereselor politice, care au amanat depunerea proiectului, pentru a fi aprobat de Comisia Europeana. Oficialul european a mai spus ca Romania trebuie sa foloseasca foarte bine timpul ramas pana la aderarea la UE si sa demonstreze ca are o buna capacitate de absorbtie a banilor comunitari.

Scheele spune ca s-au depus eforturi pentru elaborarea unor proiecte majore, iar o abordare de tipul "tabula rasa" a noilor administratii locale si judetene nu ar fi in beneficiul comunitatilor. Scopul reformei administratiei publice in Romania este sa asigure, la toate nivelurile, functionari profesionisti, apolitici si stabili, a apreciat Scheele. "Inca nu s-a ajuns acolo, dar este important ca, o data cu modernizarea, administratia sa nu se mai bazeze pe interese politice, ci pe interesul cetateanului. Acest lucru are implicatii si asupra credibilitatii Romaniei", a aratat Scheele.

EurActiv.ro: Si ambasadorul Belgiei critica coruptia

26 Iulie 2004

Ambasadorul belgian in Romania, Xavier van Migem, se inscrie in linia critica deschisa de alti ambasadori, la adresa coruptiei din Romania.

Ambasadorul Belgiei la Bucuresti, Xavier van Migem, a declarat, sambata, in localitatea bistriteana Chiuza, ca sansele Romaniei de a se integra in UE in 2007 sunt "excelente", dar a aratat ca "este necesar sa faca progrese rapide si sa nu se permita coruptiei sa incetineasca procesul de aderare".

"Cred ca exista coruptie peste tot, dar ea nu trebuie sa atinga niveluri care sa paralizeze progresul unei tari. Daca Romania vrea sa se integreze in 2007 in Uniunea Europeana, este necesar sa faca progrese rapide si sa nu permita coruptiei sa

incetineasca procesul de aderare", a afirmat ambasadorul Belgiei, citat de corespondentul Mediafax.

In opinia acestuia, Romania trebuie sa mai faca eforturi in sensul transformarii administratiei intr-una mai eficienta, al adoptarii sistemului juridic european, cu mentiunea ca acesta sa fie totodata si aplicat. Ambasadorul van Migem a mai spus ca Romania trebuie sa faca eforturi si in sensul crearii unui mediu de afaceri mai flexibil.

BBC: Coruptia ramane o problema grava in Romania

6 noiembrie 2004

Ambasadorul la București al Regatului Unit al Marii Britanii, excelența sa domnul Quinton Quayle a acordat un interviu la BBC lui Cătălin Striblea.

Domnule Ambasador, aceste amanări ale numirii Comisiei Europene pot influența in vreun fel incheierea negocierilor de aderare ale Romaniei?

Cred că nu. Eu rămân foarte optimist că Romania poate să incheie negocierile pentru aderare in acest an și poate să intre in 2007. Este un scop sprijinit de Marea Britanie de mult timp, de la vizita lui Tony Blair din mai 1999 la București.

Care e de fapt cea mai mare problemă a Guvernului roman pe acest drum al aderării?

Mai sunt trei capitole de inchis, adică Concurență, Mediu și Justiție și afaceri interne și cred că Romania poate să incheie aceste capitole, dar in același timp este foarte important ca Guvernul roman să implementeze capitolele sau angajamentele pe care le-a făcut deja.

Raportul Comisiei Europene vorbește și de problema corupției. Credeți că are capacitatea in acest moment Guvernul roman să rezolve această problemă, așa cum cere Uniunea Europeană?

Corupția rămâne o problemă peste tot in lume. Este o problemă gravă in Romania. Guvernul roman a recunoscut acest fapt și a făcut progrese, dar mai sunt lucruri de făcut. Avem doi consilieri britanici care lucrează pentru Guvernul roman, unul la poliție, unul la vamă in lupta impotriva corupției.

Domnule Ambasador, spuneți in urmă cu două zile la Cluj, că e posibil ca vizele pentru romani să fie ridicate inainte de 2007. E posibil acest lucru, așteptăm ridicarea vizelor?

Nu pot să fac mai mult decat să repet un răspuns pe care l-am făcut intotdeauna. Cand David Blunkett, ministrul de interne britanic s-a intalnit cu președintele Iliescu, David Blunkett și-a exprimat speranța că o decizie de eliminare a vizelor va fi luată inainte de aderarea Romaniei la Uniunea Europeană.

Și sperăm cat de curand, ca un calendar pentru ridicarea vizelor să poată fi stabilit.

OECD: Investitiile se impiedica in coruptie

04 Noiembrie 2004

Mai multi oficiali europeni au declarat ca in Romania continua sa existe un nivel ridicat al coruptiei.

Mai multi oficiali europeni, reprezentanti ai Organizatiei de Cooperare Economica si Dezvoltare, ai Bancii Mondiale si Consiliului Europei au declarat la Bucuresti, in cadrul unei reuniuni privind evaluarea eforturilor de lupta impotriva coruptiei, ca in Romania continua sa existe un nivel ridicat al coruptiei.

Acest lucru ar determina un nivel scazut al investitiilor straine si ar face ca Romania sa se claseze cu mult in urma multor tari europene.

Oficialii apreciaza ca institutiile bariera in calea cresterii investitiilor sunt Politia si Administratia prin Centrele de Eliberare a licentelor sau autorizatiilor.

Reprezentantii europeni se declara nemultumiti si de faptul ca este inca mentinuta imunitatea pentru unii ministri, dar si de faptul ca Parchetul National Anticoruptie nu are definite clar criteriile de functionare.

Ei sugereaza autoritatilor romane sa schimbe legea pentru ca PNA sa se ocupe doar de cazuri de coruptie la nivel inalt.

"Mediul de afaceri este activ in sesizarea coruptiei"

Mediul de afaceri din Romania este foarte activ in sesizarea faptelor de coruptie, ceea ce este benefic pentru scaderea numarului de infractiuni de acest gen, a afirmat, miercuri, ministrul Justitiei, Cristian Diaconescu.

Cristian Diaconescu a afirmat ca Romania si Organizatia pentru Cooperare Economica si Dezvoltare au initiat un proiect pilot, care promoveaza cooperarea in lupta impotriva coruptiei pe baze bilaterale.

MAE: Romania a ratificat conventia impotriva coruptiei

10 Noiembrie 2004

Primul tratat cu vocatie universala in domeniul combaterii coruptiei a fost ratificat de Romania.

La data de 31 octombrie 2004, Romania a depus, la Secretariatul Organizatiei Natiunilor Unite de la New York, instrumentul de ratificare a Conventiei Organizatiei Natiunilor Unite impotriva coruptiei, semnata de Romania la data de 9 decembrie 2003, la Merida. Conventia Organizatiei Natiunilor Unite impotriva coruptiei a fost ratificata de Parlamentul Romaniei prin Legea nr. 365 din 15 septembrie 2004.

Conform prevederilor Conventiei, aceasta va intra in vigoare la nouazeci de zile de la data depunerii celui de-al treizecilea instrument de ratificare. Romania s-a implicat activ in procesul de negociere al acestui instrument juridic international, fiind al zecelea stat care a notificat ratificarea.

Acest document juridic international este primul tratat cu vocatie universala in domeniul combaterii coruptiei, fiind semnat, pana in prezent, de 113 state. Conventia propune o definitie comuna a coruptiei, stabilind o serie de standarde comune la nivel international in ceea ce priveste actele de coruptie. Elaborarea unui act universal cu forta juridica la nivel international reprezinta recunoasterea faptului ca acest fenomen are o raspandire larga, fiind intalnit si in tarile dezvoltate.

Conventia Organizatiei Natiunilor Unite impotriva coruptiei prevede o serie de mecanisme pentru combaterea actelor de coruptie si a unor infractiuni conexe, precum si pentru prevenirea acestui fenomen.

Scrisoare in Financial Times: Coruptia din Romania - inca endemica

30 Noiembrie 2004

Domnilor,

Tom Gallagher ("Romania nu si-a castigat aderarea", noiembrie 26) spune adevarul cu privire la Romania si UE.

Este clar nu doar pentru cetatenii straini care locuiesc in Romania—si am fost unul dintr ei—dar si pentru majoritatea romanilor insisi ca Romania nu si-a castigat dreptul de a adera la UE. Aceasta va fi o decizie pur politica, nu bazata pe logica si gandire rationala. Avand in miscare rotile extinderii, Comisia Europeana ezita sa apese pe frana. Aceasta cere implementarea ferma si sustinuta a reformelor structurale. Guvernul roman a facut putine lucruri de substanta, preocupat sa inchida capitolele de negociere si a fost recompensat cu statutul de economie de piata functionala. Coruptia este inca endemica, in special la nivel inalt; traficul de fiinte umane ramane o problema serioasa; jurnalistii sunt in mod curent amenintati si uneori batuti; iar lista poate sa continue cu usurinta.

Daniel Yang, Korea Development Institute, Seul, Coreea de Sud